

ANALIZA SWOT GMINY CIECHANOWIEC

Funkcjonowanie Gminy, tak jak każdej organizacji, odbywa się w kontekście silnych relacji z otoczeniem, które w znacznym stopniu determinuje jej warunki działania. Czynniki warunkujące rozwój organizacji występują tak wewnątrz jej, jak i na zewnątrz. Dopiero rzetelna ich analiza, połączona z wnioskowaniem przynosi pełny obraz wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy i może stanowić podstawę do identyfikowania celów strategicznych i bezpośrednich.

Analiza SWOT, to metoda, która służy do oceny zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Pozwala ona na wyznaczenie priorytetów i dostarcza drogowskazów do działania.

Mocne i Słabe strony Gminy Ciechanowiec wynikają przede wszystkim z uwarunkowań wewnętrznych, zaś możliwości (szanse) i zagrożenia determinowane są czynnikami zewnętrznymi.

W przygotowywaniu analizy SWOT dotyczącej Gminy Ciechanowiec przyjęto następujące definicje słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń:

- Mocne strony - to obszary, gdzie obecne działania uważane są za skuteczne w odniesieniu do obecnych i przyszłych potrzeb, stosowane metody w ich realizacji są skuteczne a mechanizmy koordynacji i zarządzania są właściwe. To zjawisko pozytywne z punktu widzenia rozwoju gminy, na które bezpośredni wpływ ma sama gmina.
- Słabe strony - to obszary występowania słabości w odniesieniu do obecnych i przyszłych potrzeb oraz przeszkody w wykorzystaniu szans. To zjawisko ograniczające możliwości rozwoju gminy, na które bezpośredni wpływ ma sama gmina.
- Szanse - to obszary, które mogą być wspierane przewidywanymi działaniami i mają korzystny wpływ na rozwój gminy. Analizując szanse należy wskazać praktyczne prawdopodobieństwo ich powstania i potencjalne znaczenie. To zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju gminy, którego występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwością bezpośredniego wpływu gminy.
- Zagrożenia - to obszary, które będą miały niekorzystny wpływ na rozwój Gminy. Analizując zagrożenia należy wskazać praktyczne prawdopodobieństwo powstania zagrożeń oraz ich potencjalne znaczenie. To zjawisko negatywne z punktu widzenia

możliwości kształtowania rozwoju gminy, którego występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Mając powyższe na uwadze wyznaczono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia jakie stoją przed Gminą Ciechanowiec (kolejność przypadkowa):

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
ROZWÓJ GOSPODARCZY	
<ol style="list-style-type: none"> 1. umiejętność sprawnego wydatkowania środków unijnych związana z doświadczeniem administracji lokalnej we wdrażaniu i realizacji przedsięwzięć współfinansowanych przez Unię Europejską 2. rozwinięty sektor artykułów rolniczych i spożywczych 3. posiadanie wydzielonych terenów przemysłowych 4. duży potencjał ludzki w wieku produkcyjnym wymagający jednak przeszkolenia 5. wolne tereny pod budownictwo mieszkaniowe i inwestycje turystyczne 6. potencjał rozwoju wykorzystania biomasy, pomp ciepła oraz energii słonecznej w gminie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. brak produktu regionalnego tzw. produkcji wiodącej (specjalizacji regionalnej) 2. wysokie zadłużenie Gminy 3. niski poziom środków własnych pozwalający na wkład własny do składanych projektów w celu pozyskania funduszy unijnych 4. brak uzbrojenia wydzielonych terenów przemysłowych 5. mała ilość dużych zakładów przetwórczych i przemysłowych 6. niski stopień innowacyjności lokalnych podmiotów gospodarczych 7. przewaga nisko wykwalifikowanych pracowników 8. brak punktu informacji dla przedsiębiorców m.in. w zakresie pozyskiwania środków unijnych i krajowych, czy szeroko rozumianej instytucji otoczenia biznesu 9. kryzys gospodarczy skutkujący spadkiem przychodów zarówno podmiotów gospodarczych jak i osób fizycznych
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. aktywność grup seniorskich 2. dostępność wsparcia dla osób i rodzin 3. Gminne Programy Profilaktyki 4. organizacje pozarządowe, działające w obszarze polityki społecznej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. duża ilość osób korzystających z pomocy socjalnej (społecznej) 2. zbyt mała ilość mieszkań socjalnych, komunalnych i środków na ich remonty 3. niewystarczająca środki finansowe na inwestycje komunalne 4. niedostosowanie infrastruktury publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych: bariery architektoniczne w budynkach użyteczności

	<p>publicznej i innych przestrzeniach (chodniki, podjazdy, itd.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. mało korzystna struktura związana z dojazdami do pracy (duża liczba osób pracująca poza obszarem gminy) 6. słaby i nierównomierny dostęp do specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, niedostateczny dostęp do służby zdrowia oraz usług rehabilitacyjnych 7. brak mieszkań chronionych na terenie gminy 8. słabe tempo wprowadzania segregacji odpadów komunalnych w regionie 9. potrzeba modernizacji i doposażenia obiektów użyteczności publicznej: PRK FARE, Przedszkole, Szkoły Podstawowe, Remizy OSP, świetlice wiejskie 10. uzależnienie się wielu rodzin od pomocy społecznej i bierność na rynku pracy
OTOCZENIE ORAZ RELACJE ZEWNĘTRZNE ZWIĄZANE Z POŁOŻENIEM	
<ol style="list-style-type: none"> 1. atrakcyjne zasoby przyrodnicze (głównie w rejonie doliny rzeki Nurzec oraz wokół zbiorników wodnych - obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca) 2. rozwinięta sieć komunikacji drogowej (przebieg ponadlokalnych tras komunikacyjnych) 3. wyznaczenie terenów pod inwestycje przemysłowo-usługowe 4. dostępność terenów pod inwestycje mieszkaniowe 5. wysoki stopień zwodociągowania gminy 6. brak znaczących źródeł zanieczyszczeń środowiska 7. systematyczna poprawa infrastruktury technicznej 8. bogata baza noclegowa 	<ol style="list-style-type: none"> 1. duża odległość od aglomeracji miejskich, 2. niewystarczający poziom rozwoju dróg w mieście oraz na obszarach wiejskich 3. niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczno-rekreacyjno-sportowa, 4. wymagająca modernizacji i rozbudowy sieć oświetleniowa dróg 5. brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego 6. niski stopień skanalizowania gminy 7. brak dostępu do gazu 8. braki infrastruktury parkingowej, w szczególności w miejscach kluczowych dla ruchu turystycznego oraz miejscach publicznych 9. niewystarczająca ilość ciągów komunikacji pieszej oraz brak tras rowerowych i infrastruktury z nią połączonej 10. brak chodników dla pieszych na terenie zabudowanym 11. zły stan techniczny sieci wodociągowej i kanalizacyjnej 12. przestarzała technicznie infrastruktura Stacji Wodociągowej w Radziszewie-Sieńczuch,

	<ul style="list-style-type: none"> 13. brak przydomowych oczyszczalni na terenach wiejskich 14. brak infrastruktury do produkcji energii ze źródeł odnawialnych 15. ograniczenie w dostępie do Internetu na terenach wiejskich 16. niewielka liczba dużych, wiodących przedsiębiorstw na obszarze gminy, a także stosunkowo mała liczba średnich firm w porównaniu do gmin o podobnym potencjale, skutkująca słabą dynamiką tworzenia nowych miejsc pracy 17. wciąż niska świadomość społeczna dotycząca racjonalnego wykorzystania energii, efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii
SPOŁECZEŃSTWO (KAPITAŁ LUDZKI)	
<ul style="list-style-type: none"> 1. oferta edukacyjna wszystkich poziomów kształcenia 2. polepszenie warunków do nauki (zmniejsza się liczba dzieci przypadająca na jedno pomieszczenie, jeden oddział i jednego nauczyciela) 3. prowadzenie zajęć dodatkowych w szkołach, mimo trudności finansowych (zajęcia sportowe, kółka przedmiotowe, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, gimnastyka korekcyjna) 4. wysoki odsetek dzieci objętych edukacją przedszkolną 5. korzystne uwarunkowania kształcenia na poziomie średnim 6. bogata oferta edukacyjna szkół z terenu gminy (zajęcia pozalekcyjne, współpraca z partnerami z zagranicy) 7. pozytywna tendencja w poprawie bazy szkół, estetyki i stanu pomieszczeń 8. aktywność kadry pedagogicznej w podejmowaniu zadań doskonalenia zawodowego 9. organizacja dowozu uczniów do szkół 10. nowe, energooszczędne technologie w zakresie budowy i termomodernizacji budynków 11. rozwinięta sieć bibliotek oraz korzystne 	<ul style="list-style-type: none"> 1. duża odległość od ośrodków akademickich 2. procesy depopulacji wyrażające się spadkiem liczby mieszkańców 3. odpływ do większych miast ludzi młodych i dobrze wykształconych 4. brak miejsc pracy dla osób o wysokich kwalifikacjach 5. starzenie się społeczeństwa 6. nierównowaga pomiędzy liczebnością grupy produkcyjnej, a całością grupy nieprodukcyjnej (tendencja stale powiększającej się grupy nieprodukcyjnej)

<p>wskaźniki dotyczące czytelnictwa</p> <p>12. wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego (działalność Ochotniczych Straży Pożarnych i służb mundurowych)</p>	
KULTURA, SPORT I TURYSTYKA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. cenne zabytki architektury, 2. Muzeum Rolnictwa ze Skansenem, 3. funkcjonowanie Punktu Informacji Turystycznej, 4. organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, 5. zaplecze i baza Ciechanowieckiego Ośrodka Kultury i Sportu, 6. istnienie klubów sportowych, stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich 7. funkcjonowanie świetlic wiejskich, 8. baza sportowo-rekreacyjna 9. potencjał, różnorodność i aktywność środowisk twórczych oraz sportowych 10. duże imprezy promocyjne w sezonie letnim 11. imprezy i wydarzenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, organizowane przez samorząd, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, popularyzujące zdrowy i aktywny styl życia 12. środowisko naturalne, w którym nie występują ponadnormatywne zanieczyszczenia i uciążliwości 13. brak miejscowych przemysłowych źródeł zanieczyszczenia środowiska 	<ol style="list-style-type: none"> 1. brak dobrej promocji obiektów zabytkowych 2. wąskie grono mieszkańców gminy angażujące się społecznie i obywatelsko (bierność części mieszkańców) 3. niewystarczająca oferta czasu wolnego na obszarach wiejskich, słabe zróżnicowanie 4. niedoinwestowanie w utrzymanie obiektów zabytkowych 5. brak tras turystycznych pieszych i rowerowych łączących miejscowości 6. zbyt mała oferta rekreacyjna dla turystów 7. brak materiałów informacyjno-turystycznych 8. zbyt mała oferta wypożyczalni sprzętu turystycznego 9. niedostosowanie infrastruktury turystycznej do osób niepełnosprawnych 10. niewystarczająca dostępność obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
ROZWÓJ GOSPODARCZY	
<ol style="list-style-type: none"> 1. instrumenty wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i rolnictwa 2. budowa obwodnicy miasta 3. modernizacja ciągów transportowych na poziomie lokalnym 4. niższe niż w ościennych regionach, koszty pracy, mające wpływ na ocenę atrakcyjności inwestycyjnej 5. stosunkowo niskie ceny gruntów pod zabudowę mieszkaniową oraz produkcyjno-usługową 6. modernizacja istniejącej infrastruktury oraz realizacja nowych przedsięwzięć – zwłaszcza w zakresie komunikacji /drogi, chodniki 7. usytuowanie w regionie, do którego skierowana jest duża ilość środków pomocowych 8. korzystna struktura własności 9. wdrażanie alternatywnych źródeł energii 	<ol style="list-style-type: none"> 1. zwiększanie zadań własnych gminy przy jednoczesnym braku wzrostu dostępnych środków finansowych 2. Problemy w sektorze rolnictwa: <ol style="list-style-type: none"> a. rozdrobniona struktura gruntów rolnych, b. nieuregulowany stan własnościowy gruntów, 3. wysokie koszty pracy dla pracodawców 4. ograniczone zdolności i zasoby do działań rozwojowych oraz innowacyjnych 5. brak napływu kapitału obcego 6. brak informacji i szkoleń wspierających rozwój biznesu 7. powiększające się bezrobocie w Polsce, szczególnie wśród ludzi młodych 8. depopulacja regionu oraz starzenie się mieszkańców 9. niepokojące prognozy demograficzne na najbliższe lata dla całego kraju 10. konkurencyjność sąsiednich obszarów i proces zasysania relatywnie skromnych zasobów kapitału ludzkiego z obszaru gminy do stosunkowo bliskich obszarów metropolitalnych 11. globalny kryzys finansowy i spowolnienie gospodarcze na świecie (spadek tempa wzrostu gospodarczego Polski) 12. ograniczenie poziomu wydatków na inwestycje w kolejnych latach 13. brak dróg dojazdowych do niektórych działek na terenie gminy oraz pól uprawnych 14. niska jakość oświetlenia gminnych dróg na skutek przestarzałych lamp i niskiej wydajności żarówek - wysokie koszty użytkowania 15. Nie w pełni wykorzystany potencjał

	targowiska miejskiego - brak odpowiedniej infrastruktury ciągów komunikacyjnych, czy miejsc zadaszonych chroniących przed złymi warunkami atmosferycznymi
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. stwarzanie warunków do posługiwania się przez uczniów i nauczycieli technologią informatyczną 2. rozwój budownictwa socjalnego i komunalnego w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców o niskich dochodach, 3. wielokierunkowa działalność w przeciwdziałaniu i walce z zagrożeniami, przestępczością i patologiami (system monitoringu miasta, monitoring placówek edukacyjnych) 4. polityka prorodzinna państwa (program „Rodzina 500 Plus”, program Maluch, itp.) 5. rozwój cywilizacyjny, w tym nowe technologie informatyczne, powodujące lepszy dostęp do wiedzy i informacji 6. współpraca międzysamorządowa, międzysektorowa i międzyorganizacyjna 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ubożenie społeczeństwa (spadek dochodów gospodarstw domowych, wzrost cen) 2. wysokie bezrobocie ukryte 3. brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych 4. rozbitcie rodzin wskutek emigracji zarobkowej 5. uzależnienie się wielu rodzin od pomocy społecznej i bierność na rynku pracy 6. problem alkoholizmu pogłębiający problemy dominujące w rodzinach korzystających z pomocy społecznej 7. niedostateczna opieka geriatryczna 8. brak własnej bazy do przygotowania posiłków dla uczniów szkół podstawowych 9. wzrost przemocy w rodzinie wskutek narastania różnych problemów społecznych (alkoholizm, sytuacje stresowe, emigracja zarobkowa) 11. słaba integracja osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem - niewystarczająca świadomość społeczna odnośnie sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych 12. nowe wzorce zachowań - konsumpcyjny styl życia, „atomizacja” życia, rozpad więzi, załamanie tradycyjnego modelu rodziny
OTOCZENIE ORAZ RELACJE ZEWNĘTRZNE ZWIĄZANE Z POŁOŻENIEM	
<ol style="list-style-type: none"> 1. promocja potencjału turystycznego i zasobów naturalnych gminy 2. wykorzystanie potencjału jaki stwarza sezonowy wzrost ruchu turystycznego 3. zwiększenie atrakcyjności terenów pod inwestycje (w tym obszarów wiejskich) 4. dostęp do kredytów preferencyjnych na rozwój budownictwa mieszkaniowego 5. wizerunek województwa jako regionu czystego i ekologicznego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. pogłębienie peryferyzacji gminy poprzez zły stan dróg oraz likwidację kolejnych połączeń komunikacyjnych 2. degradacja środowiska naturalnego (m.in. rzeki Nurzec, dzikie wysypiska śmieci) 3. ograniczona ilość środków finansowych na realizację zadań z zakresu modernizacji i rozbudowy infrastruktury 4. funkcjonowanie energochłonnych i przestarzałych technologicznie systemów ciepłowniczych

6.	<ul style="list-style-type: none"> 5. ograniczenia wynikające z braku sieci gazowej 6. niska świadomość społeczna w przedmiocie ochrony środowiska, w tym zagospodarowania odpadów komunalnych 7. wysoka energochłonność części budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej
SPOŁECZEŃSTWO (KAPITAŁ LUDZKI)	
<ul style="list-style-type: none"> 1. polityka Unii Europejskiej oraz Polski traktująca zmiany demograficzne, jako wyzwanie dla całej Unii Europejskiej oraz Polski 2. współpraca administracji samorządowej z organizacjami pozarządowymi 3. dostęp do funduszy UE na szkolenia 4. potencjał, różnorodność i aktywność środowisk twórczych oraz sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> 1. starzenie się społeczeństwa 2. spadek liczby osób w wieku produkcyjnym 3. migracja młodych, wykształconych ludzi do silniejszych gospodarczo regionów i krajów UE 4. brak sprawnego systemu aktywizacji osób bezrobotnych 5. brak odpowiednich kwalifikacji i kompetencji oraz doświadczenia zawodowego osób nieaktywnych zawodowo i bezrobotnych 6. Negatywne zjawisko konkurencji ze strony aglomeracji białostockiej oraz warszawskiej widoczne w odpływie kapitału ludzkiego oraz lokalizacji inwestycji
KULTURA, SPORT I TURYSTYKA	
<ul style="list-style-type: none"> 1. walory przyrodniczo-krajobrazowe z licznymi osobliwościami przyrody sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji (możliwy rozwój szlaków turystycznych, sportów zimowych, kolarstwa, lokalnych ścieżek rowerowych) 2. doposażenie w sprzęt rekreacyjny szkolnych obiektów sportowych 3. rekultywacja terenów zdegradowanych 4. działania edukacyjno-informacyjne w zakresie ochrony środowiska 5. rozwój e-kultury i turystyki (digitalizacja i cyfrowe udostępnianie zasobów kultury) 6. tradycje sportowe, baza szkoleniowa oraz osiągnięcia sportowe 7. nowoczesna siedziba Miejskiej Biblioteki Publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> 1. dewastacja sprzętu i urządzeń rekreacyjno-sportowych oddanych do powszechnego użytkowania 2. słabe oświetlenie i oznaczenie informacyjne dróg 3. słabe zainteresowanie i zaangażowanie się społeczeństwa możliwościami aktywnego wypoczynku 4. niedoinwestowanie infrastruktury kultury oraz sportowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich (np. świetlice wiejskich, boisk, placów zabaw) 5. niezadowolająca jakość usług komunikacyjnych (brak połączeń, niedogodne godziny połączeń, brak zintegrowania transportu publicznego i jego dostosowania do potrzeb rynku pracy)

WNIOSKI

Najistotniejsze wnioski z zamieszczonych wyżej wyników analizy są następujące:

- Dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna może pomóc w poszukiwaniach zarówno turystów, inwestorów, jak i osób zainteresowanych osadnictwem w czystej i pięknej okolicy. W świetle starzenia się społeczeństwa ten kierunek może być interesującą możliwością rozwoju. Gmina powinna dalej rozwijać ten potencjał redukując swoje słabości podnosząc poziom usług, np. rozwijając poziom budownictwa mieszkaniowego, jakość sieci komunikacyjnej itp.
- Oświetlenie na terenie Ciechanowca i miejscowości gminnych wymaga przeprowadzenia inwentaryzacji i wykonania modernizacji i wymiany. Preferowana będzie wymiana na oświetlenie LED-owe w celu obniżenia zużycia energii elektrycznej i tym samym zmniejszenia emisji spalin, co wpłynie pozytywnie na ochronę środowiska stan oświetlenia w gminie
- Walory Gminy podnoszą niewykorzystane w pełni możliwości agroturystyczne, przede wszystkim w oparciu o interesujące otoczenie. Niemniej realizacja tego celu wymaga konsekwentnego wzmocnienia dotychczasowych działań, takich jak poprawa stanu infrastruktury, dbałość o infrastrukturę kulturalną i sportową.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe obszaru i zbiorniki wodne - odpowiednio wykorzystane mogą przyczynić się do wzrostu liczby turystów. W związku z tym niezbędne jest tworzenie oraz rozwijanie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. W mocnych stronach wskazywano także na bogatą bazę noclegową (hotele, gastronomia gospodarstwa agroturystyczne). Szanse dla miasta i gminy na dalszy rozwój w tym kierunku to: rosnący popyt na wyjazdy weekendowe i produkty/usługi przemysłu kreatywnego oraz zwiększająca się liczba podróżujących po Polsce, a także moda na zdrowy i aktywny tryb życia. W celu zwiększenia liczby turystów odwiedzających obszar miasta i gminy konieczne jest wykorzystanie przez jednostkę posiadanych zasobów, a także współpraca z gminami sąsiednimi na rzecz budowania rozpoznawalnego produktu turystycznego i wspólnej oferty turystycznej.

- Znaczna część mieszkańców (głównie ze specjalistycznym wykształceniem) ma problem ze znalezieniem satysfakcjonującej pracy, wynikający z braku odpowiednich

miejsc zatrudnienia. Wyrazem tego jest ujemne saldo migracji, czyli większa liczba osób wyjeżdżających na stałe z Gminy niż osiedlających się na jej terenie.

- Do istotnych problemów życia należy niepełne uzbrojenie w sieć kanalizacyjną (lub przydomowe oczyszczalnie ścieków) oraz stan dróg (zwłaszcza gminnych), co jest barierą zarówno dla rozwoju gospodarczego, jak i wzrostu liczby mieszkańców.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, pracowników i użytkowników infrastruktury miejskiej powinno odbywać się przez ukierunkowaną, cykliczną i konsekwentnie realizowaną kampanię edukacyjno-informacyjną. Głównym celem kampanii jest wykształcenie wśród mieszkańców nowych - proekologicznych - nawyków, związanych szczególnie z wykorzystaniem energii i ochroną środowiska, szczególnie powietrza. Działania edukacyjne powinny dotyczyć zarówno działań z zakresu efektywności energetycznej, jak i wykorzystania odnawialnych źródeł energii, możliwości oszczędzania energii, eko-jazdy, recyklingu, ale także wpływu stanu środowiska/powietrza na zdrowie mieszkańców.
- Konfrontacja silnych i słabych stron korzystnie wypada przy ocenie funkcjonowania oświaty. Mieszkańcy są zadowoleni z istniejącej sieci szkół. Niestety, nie idzie to w parze ze stanem technicznym jej bazy lokalowej. Kluczowy problem stanowi potrzeba modernizacji zarówno budynków wraz z otoczeniem, jak i wyposażenia szkolnego.
- Pomimo znacznej liczby firm, dużym problemem jest, brak zadowalającej oferty miejsc pracy na miejscu. Mimo tego oficjalna stopa bezrobocia nie jest wysoka na skutek pracy znacznej części mieszkańców w rolnictwie, pracy w szarej strefie oraz za granicą. Z drugiej strony w wielu branżach brakuje chętnych do pracy. Podstawowym warunkiem lokowania się inwestycji w danej gminie jest dostępność terenów inwestycyjnych, najlepiej już z posiadanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
- Celem wzmocnienia możliwości finansowych realizacji przedsięwzięć należy szukać możliwości wsparcia dla budżetu poprzez środki zewnętrzne. Najważniejszą opcją jest maksymalne wykorzystanie środków bezzwrotnych, głównie z UE (warto zwrócić uwagę także na tzw. Fundusze Norweskie, oraz środki krajowe, zwłaszcza w obszarze infrastruktury technicznej). Trzeba też poszukiwać możliwości realizacji wybranych zadań w inny sposób, np. w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Dotyczy

to zwłaszcza projektów związanych z przygotowaniem terenów inwestycyjnych. Należy także poszerzać współpracę z ościennymi gminami.

- W ostatnich latach gmina potrafiła w dużej mierze wykorzystać wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania i doprowadziła do znaczącej rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, postępy w budowie dróg) i społecznej (placówki oświatowe i kulturalne, infrastruktura).
- Atutem obszaru jest duża aktywność społeczna jej mieszkańców w organizacjach pozarządowych, dlatego potencjał ten powinien zostać wykorzystany do dalszego rozwoju inicjatyw społecznych, zwłaszcza w zakresie budowania partnerstw międzysektorowych na rzecz rozwoju miasta i gminy. Ponadto dzięki takim działaniom wzmacniają się więzi społeczne i przywiązanie do miejsca zamieszkania.